

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА 2018 Г.

НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА
КОМИСИЯ ЗА ЕКСПОРТЕН КОНТРОЛ
И НЕРАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА
ОРЪЖИЯТА ЗА МАСОВО
УНИЩОЖЕНИЕ КЪМ МИНИСТЪРА НА
ИКОНОМИКАТА

В ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЧЛ. 12,
Т. 13 ОТ ЗАКОНА ЗА
ЗАБРАНА НА
ХИМИЧЕСКОТО ОРЪЖИЕ И
ЗА КОНТРОЛ НА
ТОКСИЧНИТЕ ХИМИЧЕСКИ
ВЕЩЕСТВА И ТЕХНИТЕ
ПРЕКУРСОРИ

София 2019 г.

Въведение

Годишният доклад на Междуправителствената комисия за експортен контрол и неразпространение на оръжията за масово унищожение към министъра на икономиката (Междуправителствената комисия) за 2018 г. е изготвен в изпълнение на чл. 12, т. 13 от Закона за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (Закона за забрана на химическото оръжие). Междуправителствената комисия е Национален орган за изпълнение на задълженията на Република България по прилагане на Конвенцията за забрана на разработването, производството, натрупването и употребата на химическо оръжие и за неговото унищожаване (Конвенцията). Докладът съдържа информация за дейността на Националния орган във връзка с изпълнението на Конвенцията и Закона за забрана на химическото оръжие.

Република България подписва Конвенцията на 13 януари 1993 г. в Париж и я ратифицира със закон през 1994 г. Конвенцията влиза в сила за страната ни на 29 април 1997 г. Към настоящия момент Конвенцията е подписана и ратифицирана от 193 държави.

Организация за забрана на химическите оръжия

Организацията за забрана на химическите оръжия (ОЗХО) е създадена с цел да прилага разпоредбите на Конвенцията и да следи за тяхното изпълнение от държавите-членове на ОЗХО. Седалището на организацията е в Хага, Кралство Нидерландия. Мисията на ОЗХО е да допринесе за един свят без химически оръжия, в който се насърчава сътрудничеството в областта на химията за мирни цели.

Национални мерки за изпълнение на Конвенцията

Задължение на всяка държава-член на ОЗХО е да приеме и да прилага национално законодателство за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, както и да създаде Национален орган по прилагането на Конвенцията. България е приела националното законодателство за изпълнение разпоредбите на Конвенцията, както следва:

- Закон за забрана на химическото оръжие и за контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори (*Обн., ДВ, бр. 8 от 28.01.2000 г., последно изм. бр. 63 от 09.08.2019 г.*) (ЗЗХО);

- Наредба № 16-437 от 04.05.2007 г. за условията и реда за извършване на дейности с токсичните химически вещества и техните прекурсори (*издадена от министъра на икономиката и енергетиката, обн., ДВ, бр. 40 от 18.05.2007 г., последно изм. бр. 42 от 28.05.2019 г., в сила от 28.05.2019 г.*).

В областта на контрол на токсичните химически вещества и техните прекурсори, които попадат в обхвата на Конвенцията, в страната ни са въведени административни практики по прилагането на разпоредбите на европейското и националното законодателство:

- Регламент (ЕО) № 428/2009 на Съвета от 5 май 2009 година за въвеждане режим на Общността за контрол на износа, трансфера, брокерската дейност и транзита на изделия и технологии с двойна употреба с последните му изменения и допълнения;

- Закон за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (*Обн., ДВ, бр. 26 от 29.03.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изм. бр. 63 от 09.08.2019 г.*)

- Правилник за прилагане на Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната, и на изделия и технологии с двойна употреба (*обн., ДВ, бр. 57 от 26.07.2011 г., в сила от 30.06.2012 г., последно изменен бр. 19 от 02.03.2018 г.*);

- Постановление на Министерския съвет № 204 от 2018 г. (*Приложение № 1 за приемане на Списък на продуктите, свързани с отбраната и Приложение № 2 за приемане на Списък на изделията и технологиите с двойна употреба, които подлежат на контрол при внос*).

- Наказателен кодекс.

Функции на Националния орган

Основните функции и задачи, които осъществява Националният орган, са свързани с:

- предоставяне на първоначалните декларации на страната ни по отношение на отсъствието от територията на България на химически оръжия и на обекти за тяхното производство (до 30 дни след влизането на Конвенцията в сила);

- одобряване и предоставяне в ОЗХО на годишните декларации на България за изминали и планирани дейности с токсични химически вещества и техните

прекурсори, посочени в списъците на Конвенцията, както и данни за други органични химически производства;

- осигуряване провеждането на инспекции на декларираните обекти от химическата индустрия на територията на страната ни;
- представяне Националната програма за защитни цели на България и др.

Дейности с токсични химически вещества на територията на страната ни:

I. Производствени дейности

Предприятия, извършващи дейности с вещества, които попадат под контрол съгласно ЗЗХО, подлежат на регистрация в Междуведомствената комисия. Регистрацията се извършва за срок от три години, като всяка следваща регистрация се извършва за същия срок.

На регистрация подлежат обекти от химическата индустрия, които:

- произвеждат химически вещества от Приложение 1 за цели и в количества, незабранени от Конвенцията;
- извършват производство, преработване и употреба на химически вещества от Приложение 2 над определени количествени прагове в зависимост от техния вид;
- произвеждат вещество от Приложение 3 в количество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията, съдържащи фосфор, сяра или флуор в количество на произведеното вещество над 30 т;
- произвеждат чрез синтез органични химически вещества, невключени в приложенията в общо количество над 200 т.

Декларации от предприятията, извършвали посочените дейности, се подават пред Националния орган. Декларираните данни включват: вид, количества, цели на производствата, както и друга допълнителна информация за предходна календарна година, а така също и планирани производствени дейности с вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО за следващата календарна година. Други органични производства, включително такива, съдържащи фосфор, сяра или флуор на територията на страната

ни са: производство на пропилен, метил третичен бутилов етер, динатриев-етилен-бис-дитио-карбамат, фталов анхидрид, малеинов анхидрид, тиамулин хидроген фумарат, тилозин фосфат, тилмикозин, тилозин тартарат, тиамулин база. Те намират приложение във ветеринарната медицина, като защитни препарати за селското стопанство, в производството на органични разтворители, в лако-бояджийската промишленост и други.

II. Износ, внос и трансфер

Химическите вещества от Приложение 1 на ЗЗХО са включени в Списъка на продуктите, свързани с отбраната (Приложение 1 на ПМС 204/2018). Химическите вещества от Приложения 2 и 3 на ЗЗХО са включени в Приложение 1 на Регламент (ЕО) 428/2009 с последващите го изменения и допълнения.

През 2018 г. износ, трансфер и внос на химически вещества от Приложение 1 на ЗЗХО не е извършван.

Осъществявен е внос и трансфер за територията на Р България на вещества от приложения 2 и 3. Внос на вещества от приложения 2 и 3 се извършва след регистриране на вноса от министъра на икономиката или от оправомощени от него длъжностни лица. Трансфер от и за територията на страната на посочените вещества се извършва след подаване на писмена декларация по образци № 3 и 3а на Наредба 16-437 в седем дневен срок преди доставката.

В изпълнение на разпоредбите на ЗЗХО и Наредба 16-437, Националният орган обобщава, одобрява и представя декларациите на Р България в ОЗХО.

През 2018 г. в срок в ОЗХО са предоставени следните декларации:

- Годишна декларация за изминали дейности през 2017 г. (Annual Declarations on Past Activities) – предоставя се до 90 дни от началото на календарната година;
- Годишна декларация за планирани дейности за 2019 г. (Annual Declarations on Anticipated Activities) – предоставя се до 60 дни преди края на календарната година.

III. Провеждане на инспекции на територията на Р България

На база на подадените данни в декларациите за производствените дейности, представители на ОЗХО провеждат на територията на страната ни инспекции, които

имат за цел да докажат верността на обявените дейности, както и отсъствието на производство на вещество от Приложение 1 на ЗХО.

През 2018 г. на територията на Р България не е провеждана инспекция.

Мероприятия, насочени към представителите на компетентните органи на държавите-членове на ОЗХО, в които са участвали български представители

В областта на *международното сътрудничество и обмен на информация*, Междуведомствената комисия провежда консултации с представители на Техническия секретариат и с представители на Националните органи на други държави-членове.

Националните органи на всички държави-членове на ОЗХО участват в провеждането на Годишни срещи в Хага, Кралство Нидерландия. През ноември 2018 г. се проведе *Двадесетата годишна среща на Националните органи*, която бе открита от Генералния директор на ОЗХО г-н Фернандо Ариас. В приветственото си слово той подчерта ключовата роля на държавите-членки на ОЗХО, които сами трябва да предприемат необходимите стъпки, за да включат Конвенцията и нейните програми в своите национални правни и административни системи. Г-н Ариас подчерта, че броят на присъстващите демонстрира ангажираността на държавите-членки по Конвенцията. Цялостното и ефективно прилагане на Конвенцията помага на държавите-членки да подкрепят сигурността и справянето със заплахата от химически тероризъм, което допринася за международния мир и осигурява инструменти за помощ, когато е необходимо.

На тридневната среща повече от 148 участници проучиха планове за изграждане на капацитет в области като: национално прилагане на Конвенцията, съдействие и защита срещу химическо оръжие, икономическо и технологично развитие в областта на химията. Специално внимание бе отделено на устойчивостта на резултатите и на националната ангажираност на програмите за обучение.

Участниците бяха информирани за последните събития, свързани с токсичните химични вещества и техните прекурсори, използвани за цели, които не са забранени от Конвенцията (член VI). Също така бе обсъдено решението, прието по време на Специалната сесия на Конференцията на държавите-страни по Конвенцията през м. юни, посветена на заплахата от употребата на химическо оръжие и бъдещото ръководство на организацията в подготовката за предстоящата Четвърта конференция преглед.

На срещата присъстваха представители на петте регионални групи на ОЗХО: Африка, Азия, Източна Европа, Латинска Америка и Карибите, Западна Европа и други държави.

Република Чехия бе домакин на *Седемнадесетата среща на Националните органи от Източноевропейската регионална група* на ОЗХО, която се проведе през м. май 2018 г. За първи път на Регионална среща на НО бяха поканени за участие и представители на химическата индустрията. В срещата взеха участие и представители на Световната митническа организация, Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа и Център за сътрудничество и сигурност по въпросите на сигурността в Югоизточна Европа. Целта на мероприятиято бе засилване и начини на взаимодействие на НО и химическата индустрията, както и поддържане на информираността им. Бе подчертана важността и ключовата роля на химическата индустрия при изпълнение на задълженията на държавите-участнички по Конвенцията.

През м. април в Хага бе проведен *Курс за представители на Националните органи на страните-членки на ОЗХО, участващи в изготвянето на Годишните декларации*. Целта на мероприятията беше подпомагане на дейността им по спазване на задълженията по Конвенцията чрез провеждане на теоритични и практически упражнения предназначени за представители на националните органи, чрез които да бъдат постигнати целите, заложи в Плана за действие за изпълнение на задълженията по член VII от Конвенцията.

Предоставяне на помощ и защита от химически оръжия

Ежегодно България предоставя годишни данни за Националната програма за защитни цели в областта на компетенциите на Министерство на вътрешните работи и Министерство на отбраната.

В периода 14-23 май 2018 г. в Светлая Роца, Република Беларус бе проведен *Курс по помощ и защита срещу химическо оръжие*. Целта на курса бе запознаване с изискванията за пробовземане на опасни химически вещества в силно замърсена среда, както и техния анализ, според изискванията и методиката на ОЗХО. Изграждането на надежден национален капацитет за защита на своите граждани по време на аварии с химически вещества и да се подкрепят взаимно в тази задача, като обменят опит и най-добри практики. Участниците в курса са придобили теоретични

знания и практически умения в редица области, включително откриване на агенти, използвани за химическо оръжие, защита на населението, спасителни операции в замърсени райони. По време на курса са представени и видове помощ, която може да предложи ОЗХО на своите държави-членки в случай на аварии с химически вещества. В курс са участвали 15 специалисти от следните държави-членки на ОЗХО: Армения, Азербайджан, Беларус, България, Грузия, Ливан, Таджикистан, Украйна и Узбекистан. Курсът отбеляза шест години сътрудничество между ОЗХО и Беларус за изграждане на капацитет за реагиране при аварийни химични реакции, съгласно член X от Конвенцията.

През 2018 г. за шести път бе проведен съвместно организиран от ОЗХО и Полското училище за пожарникари на Държавната пожарна служба курс по *Вземане на проби и анализ на химически вещества в силно контаминирана среда*, който бе проведен в периода 7-11 май 2018 г. в Честохова, Полша. Целта бе запознаване с изискванията за пробовземане на опасни химически вещества в силно замърсена с такива среда и техния анализ според изискванията и методиката на ОЗХО. Участниците се запознаха с теорията и практиката на вземане на проби и анализ на химични и биологични вещества - дейности, които са от решаващо значение за събирането и съхраняването на доказателства по време на събития, включващи агенти, използвани при химическа война и/или токсични промишлени химикали. Участие са взели представители на следните държави-членки на ОЗХО: Аржентина, Барбадос, България, Коста Рика, Доминиканската република, Ирак, Йордания, Мароко, Перу, Филипини, Полша, Шри Ланка, Судан, Уганда, Украйна и Замбия.

През м. юни 2018 г. бе проведен *Курс за експерти по химическа защита с използване на бойни отровни вещества* в Земиянске Костолани, Словакия. Курсът е с изцяло практическа насоченост като се разиграват различни сценарии, включително разкриване на нелегална лаборатория за производство на химикали от Приложенията на Конвенцията, разкриване на завод за производство на химикали и т.н. Участниците са работили с химически агенти в контролирана тренировъчна среда и са подобрили познания си за безопасни практики, медицински противодействия, предпазни средства, и физическите и химичните свойства на химическите бойни агенти. Участниците представиха следните държави-членки на ОЗХО: Армения, България, Гърция, Индия, Мароко, Нигерия, Парагвай, Перу, Румъния, Словакия, Шри Ланка, Тунис и Турция. Това обучение се провежда ежегодно от 2004 г. и отразява отблизо

обучението по токсични химикали, предлагано на пристигащите и връщащи се инспектори от ОЗХО.

ОЗХО постигна напредък в популяризирането на програмата за Responsible Care® (Отговорност и грижа) в Източна Европа и Централна Азия, по време на семинар *Най-добри практики за разработване на програма Responsible Care® за химическата промишленост*, проведен в Университета за химични технологии на Менделеев в Москва, Руска федерация, който се проведе в периода 15-19 октомври 2018 г. Семинарът бе фокусиран върху най-добрите практики за разработване на Програмата за Отговорност и грижа за химическата индустрия, който бе организиран за трети пореден път и подкрепен от Международния съвет за химическа промишленост (МСХП) и Европейския съвет за химическа промишленост (ЕСХП). По време на семинара участниците се запознаха с основите на Responsible Care® - глобална доброволна инициатива, развита автономно от химическата индустрия и координирана от МСХП. Тъй като повечето страни-участнички по ОЗХО не са членове на МСХП, повишаването на осведомеността им относно програмата ще стимулира присъединяването им към програмата. Семинарът включваше лекции и презентации на казуси за прилагане на Responsible Care® в различни предприятия. Практическите упражнения и интерактивните сесии обхващащи предотвратяване на замърсяването на околната среда, както и стратегическо планиране и вземане на решения за приемането на Програмата за Отговорност и грижа. На събитието присъстваха 12 участници от 10 държави-членки на ОЗХО, включително Армения, Азербайджан, Беларус, България, Казахстан, Киргизстан, Молдова, Монголия, Таджикистан и Узбекистан.

Информация за предстоящи събития по линия на ОЗХО, както и актуални обяви за работа в ОЗХО, се публикуват на: <https://www.opcw.org/>.